

۲۰۳۲۸۵

دکتر غروی

استدو بررسی احادیث موضوعه

دکتر غروی نائینی
استاد دانشگاه تربیت مدرس

انتشارات نیا

سرشناسه	: غروی نائینی، نهلہ، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقد و بررسی احادیث موضوعه: درسنامه مقطع دکتری علوم قرآن و حدیث/ نگارنده نهلہ غروی نائینی.
مشخصات نشر	: تهران: موسسه فرهنگی نبأ، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۳ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۲۶۴-۱۰۶-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیبا	
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۷۱.
موضوع	: احادیث شیعه -- نقد و تفسیر
موضوع	: .Hadith (Shiites) -- Texts -- Criticism, interpretation, etc
موضوع	: احادیث اهل سنت -- نقد و تفسیر
موضوع	: .Hadith (Sunnites) -- Texts -- Criticism, interpretation, etc*
رده بندی کتب	: ۱۳۹۸ ۷۴۸/۱۲۸BP
رده بندی دیو	: ۲۹۷ - ۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۳۸۱۰۹

نقد و بررسی احادیث موضوعه
درسنامه مقطع دکتری علوم قرآن و حدیث
دکتر نهلہ غروی نائینی

حروفچینی: انتشارات نبأ/ صفحه آرائی: مفیدکاه
چاپ اول: ۱۳۹۸/ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه/
ناشر: انتشارات نبأ/ تهران، خیابان شریعتی،
بالاتراز خیابان بهار شیراز، کوچه مقدم، نبش ادیبی، پلاک ۲۶
صندوق پستی: ۱۵۶۵۵/۳۷۷
تلفن: ۷۷۵۰۶۶۰۲ فاکس: ۷۷۵۰۴۶۸۳
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۶۴-۱۰۶-۹
قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار.....
۱۱	فصل اول: وضع حدیث.....
۱۱	معنای حدیث.....
۱۱	معنای وضع.....
۱۳	معنای نقد.....
۱۳	وضع حدیث.....
۱۷	آغاز وضع.....
۲۸	نتایج تأخیر در تدوین حدیث.....
۲۹	آیا می‌شود حدیث موضوع را حدیث نامید؟.....
۳۰	جایگاه حدیث موضوع.....
۳۰	حکم کذب بر رسول الله ﷺ و ائمه علیهم السلام.....
۳۱	دلایل تجویز وضع حدیث.....
۳۱	آغاز نقد.....
۳۶	معیار سنجش بر اساس کلام رسول الله ﷺ.....
۳۹	معیار در زمان ائمه علیهم السلام.....
۴۰	ملاکها و معیارهای نقد حدیث.....

فصل دوم: نگارش های اهل تسنن در احادیث موضوعه	۴۳
مقدمه	۴۳
۱- الأباطیل و المناکیر «جوزقانی»	۴۷
۲- الموضوعات ابن جوزی	۴۸
۳- القصاص و المناکیر	۶۸
۴- المناکیر المنفیه فی الصحيح و الضعیف	۶۹
۵- اللآلئ المشتهرة فی الأحادیث المشهورة	۷۳
۶- اللآلئ المصنوعة فی الأحادیث الموضوعه	۷۵
۷- کتاب النکت البیضاء	۸۴
۸- الدرر المنتشرة فی الأحادیث المشتهرة	۸۶
۹- الاسرار المرفوعة فی الأخبار الموضوعة	۸۹
۱۰- الفوائد المجموعة فی الأحادیث الموضوعة	۹۳
۱۱- الوضع فی الحديث	۹۶
فصل سوم: نگارش های شیعیان در احادیث موضوعه	۹۹
مقدمه	۹۹
۱- الغدير فی الكتاب و السنة و الأدب	۱۰۰
۲ - کتاب الاخبار الدخیله	۱۲۶
۳ - الموضوعات فی الاخبار و الآثار	۱۴۵
مراجع	۱۷۳

مکتب

الحمد لله الذي لا اله الا هو، هم الرحمن الرحيم، ذي الجلال والاکرام
وصلی الله علی سیدنا و نبینا محمد الـصطفی والحمد لله الذي
جعلنا من المتمسکین بولاية علی بن ابی طالب و المتظرین لظهور
الحجة (عجل الله فرجه).

بار خدایا توفیق زیارت ولی و صاحب عصر و زمانت را به ما عنایت فرما و ما را
یاری کن تا از شیعیان آن حضرت و در رکاب آن جناب باشیم، انشالله.
حدیث و سنت رسول الله ﷺ و معصومان علیهم السلام پس از قرآن، مرجع و راه آگاهی
از سخنان و رفتار آن بزرگواران، احکام و مقررات دین اسلام است. مسؤولیت تبیین
آیات و موارد مجمل قرآن نیز به عهده پیامبر اکرم ﷺ و پس از آن حضرت، بر عهده
جانشینان بر حق آن حضرت، نهاده شد: «وانزلنا الیک الذکر لتبین للناس ما نزل الیهم»
(نحل ۴۴). پایداری دین اسلام محمدی، به عنوان آخرین دین الهی و قرآن خداوند،

تا برقراری قیامت است. کتاب الهی، برای بشر لزوم اطاعت انسان‌ها را قطعی کرد و حدیث و سنت رسول خدا ﷺ و معصومان علیهم السلام نیز براساس آیات، امر به اطاعت از خدا و رسول ﷺ ارزش و جایگاه ویژه‌ای دارد: «قل اطیعوا الله و الرسول لعلکم ترحمون»، (آل عمران ۳۲)، «یا ایها الذین امنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم فان تنازعتم فی شیء فردوه الی الله و الرسول ان کنتم تظنون بالله و الیوم الآخر ذلک خیر و احسن تأویلاً»، (نساء ۵۹). اما در طول تاریخ، از زمان حیات پیامبر اکرم ﷺ تا کنون، دشمنان اسلام، بدخواهان و زندیق‌ها، پیوسته سعی در از بین بردن اسلام محمدی داشتند و با نسبت دادن جمله‌ها و عبارت‌های ناحق به رسول خدا ﷺ، معصومان، تلاش در بی اثر کردن گفتار و سیره واقعی آن بزرگواران داشته‌اند؛ و از این راه دین اسلام را کم‌رنگ و بی‌ارزش کنند. در جنبه‌های مختلف، به‌ویژه در برابر سادیه، مدح و ذکر فضایل در فرمایشات رسول خدا ﷺ احادیث مشابهی درباره غاصبان، بیگانه‌ها، خلافت جعل کردند تا موقعیت آنها را در انتظار مردم موجه جلوه دهند. در دورهای بعدی نیز، حکومت‌های غاصب برای تحکیم حکومت خود، زمینه جعل و وضع حدیث را فراهم کردند و احادیث به نام رسول الله ﷺ افزایش یافت. به‌گونه‌ای که صاحبان صاحب‌سته، هرکدام به داشتن صدها هزار حدیث مشهور بوده‌اند؛ هرچند مجموعه حدیثی که گرد آورده‌اند، از ۱۲۰۰۰ حدیث - که شمار چشمگیری از آن تکراری بوده است - تجاوز نمی‌کند. مخالفان معصومان علیهم السلام و زندی‌ها نیز در نسبت دادن احادیث ساختگی به ایشان و یا دست‌بردن در یادداشت‌های حدیثی اصحاب ائمه علیهم السلام کوتاهی نکردند. اما به برکت وجود ائمه علیهم السلام در طول بیش از دو قرن پس از رحلت رسول اکرم ﷺ با تصحیح، تأیید یا انکار احادیث رایج در میان مردم، آنها را پالایش کردند.

کتاب‌های اصول اصحاب ائمه، علیهم السلام در قرون اولیه، بهترین وسیله برای مقایسه و تشخیص صحت و سقم احادیث موجود بوده است. کتب اربعه اولیه علمای شیعه،

با در دست داشتن اصول معتبر و منابع اصلی نگارش یافته از سوی اصحاب ائمه، از داشتن احادیث موضوع در امان ماند.

این درسنامه، نتیجه حدود ۱۰ سال تدریس درس «نقد و بررسی احادیث موضوعه» در مقطع دکتری دانشگاه تربیت مدرس بود که نمونه‌های ارائه شده در کلاس تمرین و ملاحظه شده است.

در این کتاب، مشروح همه کتب در موضوعات اهل تسنن، معرفی نشده است. بلکه کتاب‌هایی انتخاب شد که با معروف‌ترین کتاب در احادیث موضوعات، یعنی کتاب «ابن جوزی» رابطه و نسبتی داشته است. همچنین تلاش شد از هر قرن از آغاز نگارش این گونه کتب - که در دسترس است - نمونه‌ای انتخاب شود.

متن احادیثی که خص آل باطن یکی است و پررنگ نیست، به سبب جعلی بودن آن از نظر نگارنده است. در مواردی که مقابل نام معصوم، عبارت سلام ذکر نشده است، اغلب به سبب نقل از متن کتاب‌های بررسی شده بوده است. توصیه می‌شود مقدمه هر کتاب مورد بررسی در کلاس، فرائد شد - و نمونه‌های بیشتری از متن کتب در کلاس نشان داده شود. همچنین یادآوری می‌شود برای اطلاع از علل جعل حدیث و معیارهای نقد متن، به کتاب «فقه الحدیث و روش‌های نقد متن» از همین نویسنده مراجعه شود.

از کلیه افرادی که در نشر این نگارش لطف کردند و زحمت کشیدند، بسیار متشکرم.

غروی نایینی، آبان ۱۳۹۷ برابر ربیع الاول ۱۴۴۰